

נודה וההיכל

זמני כניסת ויציאת השבת

ר"ת	מוצ"ש	הדה"ג	ב"ב
9:02	8:33	7:29	ב"ב
9:05	8:30	7:13	ירושלים

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נודה אחיעזר

בנשיאות מרן הגה"צ רבי משה יעקב ווייס שליט"א גאב"ד נודה אחיעזר

רח' נחשוני 3 נודה אחיעזר בני ברק

עש"ק פרשת הקת ד' תמוז תשס"ט, גליון מס' 9

נושא הלכתי בפרשת השבוע

מתוך שיעוריו של הגאון רבי יצחק ישע"י ווייס שליט"א
ראש ישיבת קוידינוב וראש בית ההוראה "נוה אחיעזר"

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

מוזיק על ידי עין הרע, סגולה ושמות ועין אלקטרונית

[במדבר כא, ו-ט] וַיִּשְׁלַח ה' בָּעַם אֶת הַנְּזוּשִׁים וגו' וְהַבֵּיט אֶל נְזוּשׁ הַנְּזוּשֵׁת וְזוּי.

ראוי להכבירו יותר, להורות שלא באה הרפואה רק מצד השגחתו, ולאשר שב בכל לבו.

דין המוזיק על ידי עין הרע ועין אלקטרונית

משראינו לרבותינו בגודל כח ראית העין להזיק ולרפא, נברר מה דינו של אדם שהזיק בעין הרע, כגון שהתפעל מחפץ חשוב, והתפלא שעדיין קיים, ותוך כדי דיבורו, נשבר החפץ מאליו, וכבר שמענו כאלו רבות. - ובעקבות זאת נסתפקו חכמי דורנו, מה דינו של מי שהפעיל עין אלקטרונית, והפעיל על ידי כך מכשיר והזיק ממון חברו.

זורק צפרניים והפילה אשה בתשלומי וולדות

תחילה נדון בדברי הקהילות יעקב (ב"ק, מה) המפורסמים, בענין אם יש חיוב תשלומין כשמוזיק על ידי פעולות שמות הקודש או סגולות או כשפים. ותחילת הדיון שם הוא מכתב לחכם אחד שהשיג בספרו על מש"כ גאון אחד (והוא הגאון רבי פנחס אפשטיין זצ"ל ראב"ד ירושלים) בהערותיו לספר שמירת הנפש (מהדורת ירושלים תשי"ח אות רעג). שהיה פשוט לו שמאחר שאמרו חז"ל (מו"ק ית, א) שאסור לזרוק צפרניו לארץ, שמא תעבור עליהם אשה עוברת ותפיל. א"כ הזורק צפרניו נחשב למזיק, ואם באמת אירע נזק והפילה האשה, צריך לשלם דמי וולדות.

וראיתי מי שציין בעניין זה למסופר בספר אור ישראל, (נתיבות אור נט, א) על הגר"י סאלאנטער זצ"ל, שסיפרו לו על צדיק א' שכשפגעו בו אנשים, הכם בשוט לשונו, ופגע בהם

היזק הנחשים היה בכח ראייה

מצאנו בפירושי רבינו אביגדור [מבעלי התוס', תלמיד הר"ש מפלייזא] שכתב: הנחשים השרפים, יש במדבר מין נחש כשמביט בעוף נשרף¹, אותו המין שלח בעם. הרי שמלבד נשיכת הנחשים היו ניזוקים מהבטת הנחש בהם.

רפואת נחש הנחשת היתה ג"כ בכח ראייה

מופת פעולת הרפואה ע"י ההבטה אל נחש הנחשת נתבאר על ידי רבינו המאירי (בהקדמתו לחיבור התשובה): היות מכוונתו יתברך לרפאות המון עמנו מעונש נשיכת הנחשים אשר שלח ה' בס בחטאם, בראית נחש הנחשת, להבין ולהורות שלא היתה הרפואה ההיא לשבים מצד טבע רפואה או מקרה, אבל בכונה מאתו יתברך בשובם מדרכיהם. והוא שכבר העידו חכמי הרפואה היות ראית הנחשת סבת ממהרת להמית כל נשוח נחש, עד שאמרו במוחלט אשר כל נשוח נחש אשר יביט בנחשת ימות לשעתו. מהם שאמרו זה לצד סגלה בנחשת, ומהם שסמכו העניין אל צד הטבע, והוא שידוע אצלם בהנהגת רפואותיהם שראיית הדברים החמים יזיקו לבעלי הארס החם... והיה אם כן מצד הטבע מזיק הזק רב לנשוכי הארס החם בראותו, והיה מן המכוון לסלק ההיזק במה שהיה

1. הרמב"ן ויקרא (יה, ט) הזכירו: אפעה הממית בראייתו. וכעין זה במכילתא בשלח (ריש פרש' ויסע משה): משא בהמות נגב וגו' מהם אפעה שרף מעופף וגו' (ישעי' ל, ו) אין אפעה אלא עכס, אמרו שעכס זה רואה צל עוף שהוא פורח באויר, וכשהוא רואה העוף ומתחבר אל צילו איבריו נושרין.

מאיך המאירי והרא"ה בשטמ"ק והריא"ז בפסקיו (והובא בשלטה"ג) פסקו שבהכה שלא כנגד אינו חייב בדמי וולדות. והים של שלמה (ב"ק ה, יד) כתב: שום מחבר לא הזכיר בספרו הא דצריך לנגפה כנגד בית הריון, מ"מ נ"ל דינא הכי הוא, אף בלא יתורא דקרא. מאחר דצריך אומדנא למיתה ולנזקין, א"כ מטעמא דאומדנא פטור גבי יד ורגל. מאחר דלא סליק שיחמא לולד. ואם הפילה האשה מחמת צער המכה, זהו גרמא בנזקין, דמי שמבעית האשה או מצערה, והפילה, פשיטא שפטור בדיני אדם³. הכי נמי בכהאי גוונא. ומשום הכי לא דרשו רבנן 'הרה' להך דרשה. דמילתא דפשיטא הוא. וכן בברייתא דר' אליעזר גופא לא הוזכר בה קרא. אלא דינא פסק, לעולם אינו חייב עד שיכנה כו', ותלמודא הוא דקמשני יתורא ד'הרה' לרשב"ג על דברי ר' אליעזר. אבל מ"מ מודו בהא דר' אליעזר, דביד ורגל פטור... ואם נגף האשה שלא כנגד חלל ההריון, כגון בראש או בידים או ברגלים, פטור הנוגפה בדיני אדם, וחייב בדיני שמים. – א"כ ה"ה בצפרניים פטור בדיני אדם.

ההבדל בין צפרניים לכנגד ראשה

ובמגדים חדשים שם, דחק לחלק דשאני כנגד ראשה דפטור משום דלא ברור שהפילה מחמת הכאה, משא"כ צפרניים קים להו לחז"ל דהוי היזק ברור. – ולא ידעתי היכן מצא שברור שתנזק. ואולי מה שפטרו בהכה שלא כנגד הוא אף בבדי שהכאתו גרמה, מדכתיב 'הרה', ודלא כהיש"ש, וה"ה בצפרניים. מלבד מה דקשה לומר דבהנחת צפרניים יחשב ליותר מגרמא ופטור מדיני אדם.

שיטת המהר"ם חגיז בהורג על ידי שם או כישוף

והקהלות יעקב הביא את המהר"ם חגיז בספרו הלכות קטנות (ח"ב סי' צה), שדעתו שמי שהרג על ידי שם או כישוף חייב משום רוצח, דבדיבורו עביד מעשה. וכדבריו העלה גם המהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (או"ח קצט) שפשיטא מלתא דחייב, דקרא כתיב ומכה אדם יומת, ובמרע"ה מצינו שהרגו בשם המפורש, וכתיב ביה לשון ויך את המצרי, א"כ בכלל מכה אדם יומת הוא, כיון דבדיבורי עביד מעשה היינו הורגו בידים וחייב עליו כנ"ל.

וכן משמע מהחיד"א בדבש לפי (מערכת מ' אות ה' ובהשמטות) פירש בשם המקובלים שמה שאמרו כמה פעמים בש"ס נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות, שלא הרגו אלא שהוציאו ממנו ניצוץ הקדושה וממילא נתבטל. ולכן לא נחשב כהורג נפש.

קללתו, וכל דבריו נתקיימו, לא נפל צרור ארצה. אמר, הרי איש זה צריך להיות נזהר לנצור לשונו ושפתיו, מלהוציא מפיו שום דבר רע, כי בקל יוכל להיות אדם המזיק. כי מה הבדל בין מזיק בידים או מזיק בשוט לשונו להכות רעהו בסתר בכח גזירת עליון. – והוא כדעת הגר"י עפשטיין, אם כי יתכן שלא אמר דבריו לדיני נזיקין.

חייב תשלומי נזק בנוקי עין הרע

וחכם א' [לע"ע לא נודע לי] בספרו השיג עליו, דפשוט שאין חיוב תשלומין כשהנזק נעשה על ידי דבר סגוליי, כגון ע"י מעבר על צפרניים, ואפילו אם נראה במציאות שמיד אחר שעברה על הצפרניים ניזוקה פטור. והביא ראיה לזה מב"מ (קז, ב) אסור לעמוד על קמת חבירו, מפני שמזיקה על ידי ראייתו, ולא הוזכר שאם עמד והזיקה הקמה צריך לשלם.

והקהלות יעקב תמה עליו, דערבך ערבא צריך, דאולי באמת אם ברור שניזוקה הקמה בגללו חייב לשלם, והגמרא לא הזכירה תשלומין כיון דלא מוכח שהוא גרם הנזק. וכמו כן סותר ראיית החכם הנ"ל ממה שלא מצינו תשלומין על היזק ראייה, דהיזק ראייה הכוונה היא גרימת צער והפסד כתוצאה ממניעת זכויות שימוש ברכושו, ולא נזק ממשי. ואולי אם נוצר נזק ממש, כמו בקמה שמתייבשת יצטרך לשלם. [ובאמת כן כתב בערוך השלחן (ח"מ שעה, א) דבדיני שמים חייב, והוא כהקה"י].

דמי וולדות כשהכה שלא כנגד בית הריון

אולם במגדים חדשים מו"ק (שם) ובשו"ת משנה הלכות (ה, רסה) תמהו על הקהלות יעקב, דהרי אמרינן בבבא קמא (מט, א) דרבי אליעזר בן יעקב דרש מאשה 'הרה' שאינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון, ואם הכה אותה בראשה או בידה והפילה פטור מתשלומים, וכן דעת רשב"ג. א"כ מי עדיף צפרניים מהכה בראשה. אלא שהעיר המשנה שהרמב"ם [והטור והשו"ע] לא הביאו להלכה דאינו חייב בהכה שלא כנגד בית ההריון, ולא ידענא למה, ואולי משום דקיי"ל כת"ק והאי רשב"ג דרש לה וצ"ע.

דעות הפוסקים בהכה שלא כנגד בית הריון

ולפי שעה נעלם ממנו שדעת המנחת חינוך (מט, לט) והמלבי"ם בפירושו למכילתא, שמאחר והרמב"ם פוסק כחכמים שדרשו 'הרה' ששבח הריון לבעל, ליתא לדרשה דרבי אליעזר בן יעקב. גם הרי"ד בפסקיו כתב דראב"י פטור משום דהוי גרמא, דמחמת פחד הפילה, והלכה כחכמים² ואפילו הכה אותה ביד וברגל חייב. – וא"כ נוכל לומר דה"ה ע"י צפרניים חייב.

3. וביאר בכובע ישועה דהיש"ש לשיטתו (פ"ח סי' לט) דאף בעושה מעשה בגופו, כגון שאחזו והכה בכותל נגד עינו וסימאן, אינו יוצא לחרות, משום דצריך אומדנא, דבהכי לא הוי ליה לסמוי. ה"ה הכא בהכה בראשה דהוי מעשה בגופה היה ראוי להתחייב אלמלא קרא.

2. נראה כוונתו לחכמים החולקים וסוברים שאין זה נחשב כגרמא, אלא כמזיק בידים. ובהערות המהדיר שם השיא דבריו לחכמים בעניין שבח וולדות.

ששת שנתן עיניו בההוא צדוקי ונעשה גל של עצמות. נראה שלא פעלו המיתה על ידי ראייתם על דרך שכתב הדבש לפי, אלא שהביעו דעתם שחייב מיתה על דרך פסק דין, ומן השמים הסכימו על ידם, וממילא נידונו מן השמים והרגום. ואין זה נחשב כלל פעולת הצדיק עצמו ואין מקום להחשיבו כמזיק או הורג.

ג, במקומות שקיללו בפירוש, כברכות (נו, א) שרבא קילל את בר הדיא וכן בשבת (קח, ש) שאמר רב מאן דמצערין לא הוי לי בני, נראה שכל אלו לא היו דרך קללה, שהרי אסור לקלל אפילו בלא שם, אלא שכל אלו היה על דרך תפלה ובקשה. והסכימו בשמים על ידם, ואין זה נחשב אלא גרמא ומותר היכא שמחוייב כן ע"פ הדין. [שוב דן שבאינו עושה מעשה אמר מותר אף לקלל, ואף בזה הוי גרמא ומותר – והוא דלא כמ"ש לעיל מהאור ישראל].

ד, חילוק נוסף צריך לומר, כיון שאחר כל אלו עדיין קשה מה שאמרו כברכות (ז, א) ברבי יהושע בן לוי שהוה ההוא צדוקי מצער ליה בקראי, ונטל תרנגול כדי לקללו ברגע של זעם כדחווירה כרבלתא, וניים אמר שמע מיניה לאו אורח ארעא, וקשה מדוע לא הסכימו עמו מן השמים, הרי ראינו שמותר להעניש על ידי תפילה וקללה. ותירץ שיש לחלק בין תפלה וקללה או סגולה שמותר כיון שאין מוכרח שיצליח, ורק אם מסכימים משמים מתקיים, ולכן אינו נחשב מעשה שלו אלא של הבית דין של מעלה שהסכימו על ידו. ואילו בהא דרגע של זעם שבוודאי יצליח, כיון שהוא תנאי מתחילת הבריאה, א"כ נחשב כמעשה שלו ולא גרמא.

ולפי זה מסקנת הקהילות יעקב, שאף בנידון ההלכות קטנות, מי שהורג על ידי השבעה או כישוף, כיון שכבר מוכרח שיתקיים, ואין תלוי בהסכמת בית דין של מעלה, שפיר מתיחס המעשה אליו ומחוייב בנזקים ונידון כרוצח. אבל כל שהוא דרך תפלה או קללה שאין מתחייב שתתקבל, ותלוי בהסכמת בית דין של מעלה אין המעשה מתייחס אלא, והרי הוא כעין גרמא שמותר.

דעת הר"י בר יקר שסגולה אסורה ותפלה מותרת

וכדבריו כתב הר"י בן יקר רבו של הרמב"ן בפירוש התפלה שלו, בברכת למשומדים, שאנו מבקשים שהמשומדים כרגע ימותו: והא דמייתי בברכות גם ענוש לצדיק לא טוב, היינו דווקא לעונשו בהכרח, כי התם בכרבלתא דתרנגולא או בכשפים והשבעות, אבל יכולים להתפלל שלא ייטב להם, ואם לא ישמע התפלה יחדל, שאין הכרח בתפלה.

[ולפי"ד העלה במשנת פיקוח נפש (ס"ו, טז), דלעשות סגולה לקרב מיתת בעל יסוריין אסור, אבל להתפלל ודאי דשרין].

ובשו"ת יהודה יעלה (שם) כתב הגרא"ש בן המחבר, דאין להביא ראייה להיפך דע"י שם פטור, מהא דקי"ל במשנה סנהדרין (עו, ג) שיסה בו את הכלב או נחש ומת פטור. דהתם הוא רק סובב מיתתו, והכלב ונחש הם המיתהוה. משא"כ בנ"ד שעל פיו ועל ידו לבד מת לאלתר, אומר בפיו זה חמור כעושה מעשה ממש.

הראיות שעל ידי שם או כישוף אין חייב

ודעת החכם הנ"ל (המובא בקה"י) שכל שנעשה על ידי סגולה, אפילו על ידי מעשה אין חייבים עליו. והוכיח שע"י סגולה לא נחשב לאיסור ממה שאמרו בסנהדרין (קא, א) שלוחשין בשבת על עקרב ולא אסור משום צידה. ובירושלמי שבת (פ"א ה"ג) שפרס גולתיה וכבתה הדליקה, ולא חש לאיסור כיבוי, כיון שהוא ע"פ סגולה. והוכיח כן ממה שכתב משה רבינו ע"ה י"ג ספרי תורה ביום פטירתו שהיה בשבת, ותירץ השל"ה שכתב ע"פ שם והשבעת הקולמוס, הרי שע"י שמות לא נחשב מלאכה.

הבדל בין איסורי שבת לנזקיין והריגה

והקהילות יעקב חלק עליו, ודעתו שמכל מה שהביא בעניין איסורי שבת אין ראייה, שהרי בשבת רק מלאכת מחשבת ודרך מלאכה אסרה תורה, ועל ידי סגולה לא גרע מלאחר יד דפטור, כיון שאין זה דרך עשיית המלאכה. משא"כ לעניין הריגה והזיק, דעתו שאף בעושה ע"י שד או כישוף או סגולה, יש לחייב כל שעושה בכח ראשון. ואף אם לא עשה מעשה אלא דיבור, הא כתבו תוס' ב"ק (ק, א) דכל היכא דבדיבורו איתעביד מעשה חייב.

חילוקי הקהילות יעקב בהורג על ידי שם או סגולה

ומסיק הקהילות יעקב, דכיון שמצינו בחז"ל לכאורה כמה הוכחות שאין איסור להרוג או להזיק ע"י סגולה, נראה שיש לחלק בין העניינים, ויש שלשה הגדרות בזה:

א, היכא שלא נתכוין כלל להזיק, רק הביט עליו בתמיהה שהוא מצטיין בדבר מסויים יותר משאר בני אדם, ובזה מצינו שיש כח לראיית העין להזיק, כהא דב"ב (יד, א) שהצליח לעשות ס"ת ארכה כרחבה, ויהבו בי רבנן עינייהו ונח נפשיה, שפשיטא שלא נתכוונו כלל להזיקו, רק התמיהה על הצלחתו גרמה לו שימות. וכן בחגיגה (ה, ב) שאמרו רבנן לרבא מר לא הוי בוהיה לאכול, שהבחינו שאין גובים ממנו מס לפי עשרו, ומיד באו מהמלכות ושללהו, ועוד כמה פעמים בש"ס. שכל אלו נחשבים כאנוסים, שהרי אי אפשר שלא להתפעל מדבר פלא, ואין כלל כוונתם להזיק, והוי כשגגה היוצאת מפי השליט.

ב, היכא שנתנו בו עיניהם בתורת הקפדה, כבשבת (לד, ב) דאמר רשב"י על יהודה בן גרים, עדיין זה קיים, וכן רב

והאריך הרב הנ"ל בקונטרס 'נזקי החיישנים' (ירושלים תשסו) לחלק בין סוגי המכשירים ודרכי הפעלתם. יש כאילו שפעולת האדם העובר מולם נחשבת כעשיית פעולה להפעלת החיישן, שגורמים לשליחת קרן אור המפעיל. ויש כאילו שפעולתם היא "בקטיעת קרן אור", שאז אינו אלא גורם, וכל זה נפקותא גדולה לענין גדרי חיוב.

ההבדל בין הפעולות אינו נקבע מדעית אלא מעשית

אלא שהגרמ"מ שפרן שליט"א, כתב במכתבו שמופעל בראש הקונטרס הנ"ל, דנראה דכל שהמכשיר מופעל מיד, אין הבדל כיצד נעשית התוצאה מבחינה מדעית, ומוכיח דבריו ממלאכת כיבוי, שהרי לפי המדע והמציאות, כל מכבה ע"י שפיכת מים אינו מכבה הבערה קיימת אלא מונע הפעלת בעירות חדשות, ע"י שמונע את הגעת החמצן לצורך בעירה נוספת. והוא מלאכת מכבה. מ"מ א"א ללמוד מכך שהסוגר חלון שלא יגיע חמצן הוא מכבה. וכ"ש שלא נאמר שאם שפיכת מים על אש הוי מכבה ע"י מניעת חמצן, אז מרחיק עצים שלא יהיה תוספת בעירה הוי ג"כ מכבה.

וכן המצמצם אדם במים, פעולתו עושה רק מניעת חמצן ממנו, וממילא הוא מת אחרי כמה דקות. והוא נחשב רוצח, א"כ נלמד מכך שגם המכניס אדם לחדר וסוגרו עד שנגמר החמצן, תוך כמה דקות יחשב רוצח. אלא ודאי שאם מעשיו פועלים מיד לפי ראות עינינו, הוי זה מעשיו אף אם הוא רק מונע או מסיר מונע. ואם לא נעשה מיד אלא לאחר זמן, יש אופנים שיהיה רק גרמא אף אם התוצאה מוכרחת ממעשיו, כגון כח שני.

מסקנת הדברים

מסקנת הגרמ"מ שפרן שליט"א, לפי הנ"ל: כל החיישנים המופעלים ע"י רעש, אור, חום וכו', ע"י מניעת המעכב, מסיר, מונע. הן ע"י סגירת מעגל, הן ע"י חום שלו לבד, הן בצירוף חום אחר, כל שאנו רואים מעשה מיידית, הרי זה מעשה שלו, וכל שהיה חייב אילו היה מפעיל הדבר בידיים, חייב גם בהפעילו ע"י החיישן.

הכרעת הדין בעניין נזק על ידי עין הרע

ועל פי חילוקים אלו של הקהילות יעקב עולה שאם הנזק של עין הרע נתקיים מיד, שיכול להחשב ככח ראשון, הרי הוא מתחייב כדין אדם המזיק, אך אם חלף זמן מה עד שאירע הנזק, יש שתי סיבות לפטור, א, שאין הוכחה שהנזק נגרם בגלל עינו, ב, גם אדם המזיק בידיים פטור על כח שני.

הכרעת הדין בעניין נזק על ידי עין אלקטרונית

ולפי דברים אלו יוצא שהמזיק על ידי הפעלת עין אלקטרונית, בוודאי הרי הוא לפחות כמו מפעיל שד או כעושה כישוף, דעשיית מעשה בכוחות הבריאה מתייחסים לאדם המפעילים, וכאמור אם הם פועלים בכח ראשון, מתחייב בתוצאות פעולתו כדין אדם המזיק. ובפרט שכאן אין להסתפק שבוודאי מעשיו גרמו לנזק.

ממונו המזיק על ידי עין אלקטרונית

אולם יתר על כן, אף במקרה שנמצא סיבה לפטור מדין אדם המזיק, אם המכשיר היה של המזיק עדיין יש מקום לחייבו מדין ממון המזיק, אף שבלי עמידת האדם לא היה מזיק, וכמו שכתב הגרש"ז אויערבך בספרו מנחת שלמה (פט, ב) אטו כלב שאינו נושך אלא כשבעליו עומד על ידו אינו חייב משום ממונו, מפני שאינו מזיק אלא בצירוף בעליו. – וכן העלה הגר"א דרברמדיקר במאמרו המקיף בעניין שבקובץ עטרת שלמה (ג).

הבדלים בין המכשירים של עין אלקטרונית

אלא שהעלה שם (אות יא) לחלק בין נזק שנעשה על ידי מכשיר שלט רחוק, שהמזיק מופעל ע"י הגל שנשלח במעשה אדם. ואילו בעין אלקטרונית אין כאן מעשה אדם, אלא שהאדם בעמידתו מונע קרינת האור. ומפעיל את המכשיר. ואף במכשיר המופעל על ידי האדם שמציג בפני המכשיר קוד שמזוהה ע"י העין האלקטרונית, אין כאן מעשה אדם ולא חציו, אלא שהעין קולטת מעצמה את הקוד המוצג, ומפעילה מיכשור וכו'. ויש לעיין מה הדין אם אדם נותן הוראה דרך עין זו, וגרם נזק במה שהופעל כתוצאה מכך.

שיעורי הדרף היומי בביהמ"ד הגדול "היכל אברהם צבי"

לפנות בוקר ע"י הגר"י ווייס שליט"א:
 בימים א-ו בין השעות 6:00-7:00
 לפנות ערב – ע"י הגר"ג הנפלינג שליט"א:
 בימים א-ה ובשבת שעה ורבע לפני זמן הרה"ג
 בערב – ע"י הגר"צ גריינמן שליט"א:
 בימים א-ה בין השעות 7.15-8.15. ביום ו' בשעה 4.00, בש"ק בשעה 5.00

בית ההוראה "נוה אחיעזר"

בנשיאות מרן גאב"ד נוה אחיעזר שליט"א
 רח' נחשוני 7, בחצר ביהמ"ד "היכל אברהם צבי"
שעות קבלת קהל בימים א-ה
 בוקר: 8:15 – 8:45 אחה"צ: מוזמן הרה"ג במשך שעה
 טל' 052-7625793. בשאר שעות היום טל' 03-6747754